

ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562¹

อภิญญา มาปั่นสาย²

เจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทย ตำรวจศาลในประเทศไทยมีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า (Court Marshal) โดยมีหลักการทำงานคล้ายๆ กับตำรวจศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา U.S. Marshals Service (“USMS”) และจากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี ที่เป็นสาเหตุของตำรวจศาลในประเทศไทย แล้วนั้น พบว่าการก่ออาชญากรรมในบริเวณศาล ทั้งการประทุษร้ายกับตัวผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ในศาล เพื่อการพยายามหลบหนีของจำเลยมีจำนวนเพิ่มขึ้น สาเหตุเกิดจากการขาดบุคลากรด้านการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาลมีไม่เพียงพอ รวมถึงจำนวนปริมาณคดีที่มากขึ้นอย่างมากและยังมีคดีอีกมากที่ยังไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ เหตุเพราะไม่สามารถติดตามจับกุมตัวจำเลยมาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาได้ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า ถึงแม้ว่าในปัจจุบันศาลยุติธรรมมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 และมีตำรวจศาลเพื่อแก้ไขปัญหาการก่ออาชญากรรมขึ้นในศาลและติดตามจับกุมจำเลยตามหมายจับของศาลมาเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแล้วนั้น แต่ก็ยังมีปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้อยู่อีกหลายประเด็น ซึ่งยังบัญญัติไว้ไม่ครอบคลุมและชัดเจน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวจำเลยที่ถูกจับในระหว่างการหลบหนีในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล มาตรา 5(4) ซึ่งไม่ได้บัญญัติกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวจำเลยไว้อย่างชัดเจน เหมือนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 87 ที่บัญญัติไว้ว่า “หากจำเลยไม่ได้รับการประกันตัว เจ้าพนักงานสามารถควบคุมตัวจำเลยตั้งแต่นำตัวมาถึงยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนจนกระทั่งนำตัวไปส่งศาลต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 48 ชั่วโมงเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตัวจำเลยไม่ให้ถูกจำกัดอิสรภาพนานเกินควร” แต่ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลกำหนดเรื่องระยะเวลาในการควบคุมตัว

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ณฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนิยผล และ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ พจนานุรัตน์

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะนิติศาสตร์

ไว้เพียงว่า “เมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว” ซึ่งการถูกควบคุมตัวที่ไม่มีระยะเวลากำหนดที่แน่นอนชัดเจนนี้ เป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการประกันตัวตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 84/1 และ มาตรา 106 เพราะประชาชนทุกคนต้องได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอ” และความไม่ชัดเจนของระยะเวลานี้ อาจเป็นการเพิ่มช่องทางให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบขึ้นได้

ประเด็นปัญหาที่สองเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในเรื่องของการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยตามหมายจับ ซึ่งต้องปฏิบัติตาม มาตรา 22 และ มาตรา 23 ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ประสบกับปัญหา ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์กล้องบันทึกภาพและเสียง เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์ในการจับกุมให้กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตนได้ เป็นเพราะว่า อาจจะติดขัดในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการนั้น ต้องกระทำความขึ้นตอนในระเบียบของกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ รวมถึงความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความละเอียด ซับซ้อน และมีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของประชาชนโดยตรง และอาจส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อสาธารณะได้ และการปฏิบัติหน้าที่การจับกุมจำเลยโดยมีอุปกรณ์กล้องบันทึกภาพหรือวิดีโอไม่ครบครันถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดแล้วนั้น เจ้าพนักงานผู้จับยังเข้าข่ายกระทำความผิดประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และถูกฟ้องเป็นคดีอาญาต่อศาลอีกด้วย

ประเด็นปัญหาที่สามเป็นปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการนำตัวจำเลยที่ถูกจับระหว่างการหลบหนีมายังศาล ในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น ในระหว่างการเดินทางเพื่อนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับมาส่งยังศาลที่ออกหมาย สามารถเกิดค่าใช้จ่ายจำเป็นในส่วนของจำเลยขึ้นได้ตลอดเวลา ค่าใช้จ่ายเหล่านี้เป็นส่วนที่ไม่สามารถเบิกคืนได้จากทางราชการ และเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้มีการสำรองเงินค่าใช้จ่ายในส่วนของจำเลยนั้นไปก่อน เหตุเพราะต้องการช่วยเหลือให้การกิจของทางราชการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและรวดเร็ว แต่กลับพบปัญหาว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายในส่วนนั้นคืนได้ เพราะไม่มีระเบียบที่ใดที่กล่าวถึงการเบิกคืนค่าใช้จ่ายจำเป็นที่เกิดขึ้นจากจำเลยนี้ไว้เลย มีเพียงระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามการแต่งตั้ง

และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวการจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับและเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ.2561 ก็ได้กล่าวถึงเพียงแค่เงื่อนไขและอัตราการจ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับเพียงเท่านั้น ไม่ได้กล่าวถึงการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายจำเป็นที่เกิดขึ้นในส่วนของการจำเลยไว้แต่อย่างใด

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวจำเลยที่ถูกจับในระหว่างการหลบหนีผู้ศึกษาพบ
ข้อเสนอแนะคือ

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มาตรา 5 (4) จากเดิมที่บัญญัติเรื่องระยะเวลาเกี่ยวกับการควบคุมตัวจำเลยไว้ว่า “...ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว” ควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็น “ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้ ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง ”

ผู้ศึกษาเห็นว่า การแก้ไขในเรื่องของกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนแล้วนั้น จะสามารถทำให้ไม่เกิดปัญหาในเรื่องของการตีความเพื่อใช้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าพนักงาน และยังเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในด้านการใช้ชีวิตและร่างกายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ให้กับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายจับอีกด้วย

2. ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกลตสุญหาย พ.ศ.256 ควรให้มีการปรับแก้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกลตสุญหาย พ.ศ.2565 มาตรา 22 วรรคแรก แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการควบคุมตัว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาอุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงให้เรียบร้อยแล้วเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี นับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และในระหว่างนี้ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ ต้องบันทึกขั้นตอนการจับกุมโดยละเอียดไว้เป็นหลักฐานในบันทึกการควบคุมตัว”

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นมาและมีผลบังคับใช้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านนี้ หลายๆ หน่วยงานรวมถึงสำนักงานศาลยุติธรรมยังไม่มีมีความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์กล้องสำหรับใช้บันทึกภาพและเสียงที่ต้องนำมาใช้ในขณะจับกุม อาจทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการจับกุม ถูกร้องเรียนในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่และอาจเข้าข่ายการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ได้ หากมีการขยายระยะเวลาออกไปเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ได้จัดหาอุปกรณ์ให้ครบถ้วนเพียงพอ และให้การฝึกอบรมการใช้งานเพื่อให้เกิดความชำนาญ จะเป็นผลดีกับทั้งตัวประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการจับกุมยิ่งกว่า และในระหว่างนี้หากมีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ก็ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการจับกุม ใช้วิธีการบันทึกข้อเท็จจริงที่ปรากฏทุกขั้นตอนในการจับกุมอย่างละเอียดไว้เป็นหลักฐานในบันทึกการควบคุมตัว

3. ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการนำตัวจำเลยที่ถูกจับระหว่างการหลบหนีมายังศาลเห็นควรมีการออกประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง “การจัดตั้งกองทุนเพื่อเบิกจ่ายให้กับข้าราชการตำรวจศาลที่ได้สำรองค่าใช้จ่ายในเหตุจำเป็นฉุกเฉินเพื่อให้งานในราชการบรรลุผลสำเร็จ” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล ที่ได้สำรองเงินส่วนตัว เพื่อใช้ในราชการของสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวไม่สามารถเบิกได้จากส่วนราชการ โดยกันเงินในส่วนที่ได้จากการปรับนายประกันที่ผิดสัญญาประกัน ส่วนจำนวนเงินที่ให้กับไว้นั้น อาจมากน้อยก็ให้ขึ้นอยู่กับปริมาณหลักประกันที่สามารถบังคับคดีได้ในแต่ละคดีสาเหตุที่ต้องดำเนินการออกประกาศฯ ดังกล่าวออกมาใช้บังคับ เนื่องจากการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น อาจมีเกิดค่าใช้จ่ายจำเป็นในส่วนของตัวจำเลยเกิดขึ้นได้ในทุกขณะ และถ้าหากเป็นค่าใช้จ่ายจำเป็นฉุกเฉินที่สูงมาก อย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาลหากผู้ต้องขังหรือจำเลยป่วย และจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลในระหว่างเดินทางนำตัวมาส่งศาล หากค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เกินจากที่รัฐบาลช่วยเหลือและถ้าหากว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ไม่มีญาติพี่น้องไม่มีครอบครัว ด้วยอยู่แล้ว ก็จะไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนั้นได้เลย เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องเป็นผู้สำรองเงินในส่วนนั้นแทนจำเลย แต่ค่าใช้จ่ายที่ได้สำรองไปก่อนหน้านี้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลกลับไม่สามารถเบิกคืนได้จากทางราชการเพราะไม่มีระเบียบใดที่ได้กล่าวถึงการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ไว้เลย จึงเห็นควรจัดตั้งกองทุนเพื่อเบิกจ่ายให้กับข้าราชการตำรวจศาลที่ได้สำรองค่าใช้จ่ายในเหตุจำเป็นฉุกเฉินเพื่อให้งานในราชการบรรลุผลสำเร็จ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้โดยตรง

ทั้งสามประเด็นปัญหานี้แล้วแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในปัจจุบัน และยังไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เห็นควร

ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นไปอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติและเป็นธรรมกับประชาชนรวมถึงตัวเจ้าพนักงานตำรวจศาลผู้ปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,2550.

ศาลแขวงขอนแก่น.ความหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล.

URL;<http://www.https://kknmc.coj.go.th/th/content/page/index/id/297696,2022>(มิถุนายน,20)

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. ตำรวจศาล(ประเทศไทย). URL;<http://www.https://th.wikipedia.org/wiki/ตำรวจศาล>
(ประเทศไทย),2022(พฤศจิกายน,23)